

דעת הלכה

יצא לאור ע"י בית ההוראה
"שערי הוראה"
נערך ע"י הרב יוסף
אייזנשטיין שליט"א מרבני
בית ההוראה מו"צ ומח"ס
דעת הלכה ושורע השל"ה
לפי סדר דף היומי בהלכה

"קו הרבנים" מענה 24 שעות ביממה: 0732-122-122

גליון 9 נח

דיני בציעת הפת

מסימן קסח סעיף יא עד סימן קסט סעיף א'

יצא ידי שניהם ואף על אכילה מועטת יברך על לחם אחר תחילה. (שו"ע סי"ג מ"ב ס"ק ט-עז).

אטריות ופשטידא
לט. אטריות שאין בהם תואר לחם מברך מזונות, אבל פשטיד"א וקרעפליך שהם עיסה ממולא בבשר ונתבשל או נטגן ירא שמים יברך על פת אחר. ולט"ז כל ממולא אף בבשר ודגים נחשב פת כיסנים ומברך מזונות, ולרמ"א רק בממולא פירות. (שו"ע שם מ"ב סק"פ).

נילושה בשמן ודבש וטיגנה או בישלה
מ. עיסה שנילושה בשמן ודבש וטיגנה או בישלה אם לא קבע סעודה לכו"ע מברך מזונות כפת כיסנים, ואם קבע סעודה לשיטה א' מברך מזונות, ולי"א מברך המוציא וברכת המזון. (שו"ע שם מ"ב ס"ק פב).

חלטו ואפאו
מא. עיסה אף מבלילה רכה וחלטו ברותחים ואפאו בתנור או בקדירה בלא משקה מברך המוציא, אף אם יש מעט משקה שלא ישרף. (שו"ע סי"ד).

בלילה רכה שטגנו בשמן
מב. בלילה רכה שטגנו במשקה לכולי עלמא אינו לחם וברך מזונות. ואם טגנו בשמן ואחר כך אפאו למג"א מברך המוציא, ולט"ז אם הטיגון בשמן נותן בהם טעם עיקר מהקמח מברך מזונות. (שו"ע שם מ"ב ס"ק פה).

קוגל
מג. קוגל אטריות י"א שדינו כפת מבושלת ולא אפויה ואף אם קובעים עליו סעודה ברכתו מזונות. (הגרש"ז אורבך שש"כ ח"ג פני"ד הע"ה, מאור השבת ח"ב פניני המאור כד יא). ולי"א שכיון שאחר בישול האטריות אופים במעט שמן נחשב כפת כיסנים, ואם אכל כשיעור קביעות סעודה ברכתו המוציא. (הגר"ש אלישיב בקובץ תשובות ח"ג ל).

בלילה רכה בגומא או שנתפשט
מד. קמח ומים מעורבים שמתקבץ בגומא בתנור והוא בלילה רכה מאד [ולביה"ל לרמב"ם אף באינה רכה רק נאפה בקרקע] ונאפה מברך מזונות ואם קבע מברך המוציא. אבל אם שופכים אותו על הכירה ומתפשט ונאפה אינו לחם ומברך מזונות אף בקבע סעודה. ולמג"א בקבע מברך המוציא, ולאליה רבה לא יאכלנו רק בסעודה. (שו"ע סט"ו מ"ב סק"צ).

נתלבנו המים מהפירורים
לד. פירורי פת שאין בהם כזית ונתנם במים ונתלבנו מהפירורים, כיון שנפסדו צורתם מהשריה אבד שמם ומברך מזונות ומעין שלש. וכן חתיכת פת שמיבשים על גחלים בשכר ומתלבן השכר מהשריה ברכתו מזונות. ואם נתן מעט לחם זק לשכר חם לטעם, מברך רק שהכל כי אין בפת ממשות. (שו"ע סי"א מ"ב ס"ק טב-ג).

פירורים השרויים ביין
לה. פירורי או פרוסות פת פחות מכזית השרוי ביין אדום מברך מזונות כי אבד תואר לחם, אבל ביין לבן לא אבד תואר לחם ומברך המוציא. (שו"ע סי"ב).

ברכת היין
לו. ואם כונתו העיקר לפת והיין רק ממתיק האכילה, הריהו טפל למזונות. וכן השורה פת כיסנין ביין או יין שרף הרי הם טפלים. אבל אם כונתו גם בשביל שתיית היין יברך תחילה על קצת יין ואחר כך על הפת השרוי. ואם כונתו רק ליין והפת רק למתק השתיה, הפת טפל ליין ואין מברך רק הגפן.

ולכן השותה קפה וטובל בו פת כיסנים וכונתו לשניהם, יברך על הקפה שהכל וישתה מעט ואחר כך יברך מזונות, וטוב יותר לברך מזונות ואחר כך יברך על מעט סוכר שהכל להוציא הקפה. (מ"ב ס"ק סח).

וכן דגנים מעורבים בחלב תלוי אם נותן חלב להטעים הדגנים או שיהא נוח לאכלם ולבולעם, החלב טפל לדגן. אבל אם נותן הרבה חלב כי כונתו גם לשתיית החלב מברך על שניהם. (אג"מ או"ח ח"ד מג).

עיסה שבישלה או טיגנה
לז. עיסה מבלילה עבה, אם בישלה או טיגנה ולא אפאה אין מברך המוציא, אף אם יש תואר לחם ויש כזית וקבע סעודה, ואף אם בלישה היה דעתו לאפותה ונתחייב בחלה ונמלך, כי אינו לחם כשאינו אפוי.

ויש חולקים שבלילה עבה אף אם רככה במים ועשאה סופגנים ובישלה או טיגנה, אם יש תואר לחם ויש כזית, מברך המוציא. ונהגו להקל בדעתו מתחילה לבשל ולטגן אף אם אכל כדי שביעה, ובדעתו מתחילה לאפות כשאכל פחות מכדי שביעה, שאינו מברך המוציא. וירא שמים

אפיה בשפוד או בחמה

מה. בצק שאופין **בשפוד** ומושחין בשמן או במי ביצים, או לחם שאופין **בחמה**, מברך **מזונות ומעין שלש**, ואפילו קבע עליהם סעודה. ואם עשאה **ארוכה ונאה כגלוסקא** יזהר שלא לאכול כדי שביעה רק בסעודה. (שו"ע סט"ז מ"ב ס"ק צב). ולחם שאפאו במיקרוגל שעשוי כלחם מברך **המוציא**. (שבות יצחק מיקרוגל פ"ח ב, בשם הגרש"ז אוירבך והגר"ש אלישיב, מבית לוי חי"ז כח).

ממולא בבשר ודגים

מו. פשטיד"א שממולא **בבשר או דגים או גבינה** ונאפה בתנור מברך **המוציא** וברכת המזון, כי הדרך לאכלם לרעבון כדי לשבוע, ולא **בממולא בפירות** וכדומה שאוכלים **לקינוח ולמתיקה**. ואם אפאו **במחבת במשקה** אין לאכלו רק תוך הסעודה. ואם עשוי **רקיקים קטנים** ומעורב בבשר וניכר שעשוי לקינוח דינו כפת כיסנים שמברך מזונות כשלא קבע. (שו"ע ס"ז מ"ב ס"ק צד). ולכן בורקסים קטנים אף אם ממולא בגבינה או תפוחי אדמה שניכר שהוא לקינוח, מברך מזונות. ובגדולים ברכתם **המוציא**. (חוט שני ברכות ס"ק ה). ו"א שאף בגדולים כיון שהבצק נילוש בשמן ברכתו מזונות. (ברכי יוסף סק"ז).

פיצה

מו. פיצה שהבצק נילוש **ברוב מי פירות**, לגרש"ז אוירבך במקומות שהדרך **לקבוע עליהם סעודה** ברכתה המוציא אף כשאוכל פחות מקביעות סעודה, ובמקום שאין הדרך לקבוע סעודה ברכתה מזונות כשאין אוכל שיעור קביעות סעודה, ובמקום **שיש שאוכלים לקינוח** ויש לסעודה תלוי בדעת באוכל. (ותן ברכה ק"ו התשובות עמ' ט). ולגר"ש אלישיב אף אם הדרך לקבוע סעודה תלוי באוכל עצמו אם קובע. (וזה"ב בירור סי' ד א).

לחמניות מזונות

מח. לחמניות שנילושו ברוב מי פירות **ואינם לקינוח** רק להשביע, אין לברך עליהם מזונות, ובפרט כשאוכלם עם עוד מאכלים **בקביעות** צריך נטילת ידים המוציא וברכת המזון. (אוצרות הברכה עמ' צו בשם הגר"ש אלישיב, שבה"ל ח"ח סי' לב).

נילוש במי ביצים

מט. עיסה שנילושה **במי ביצים** למג"א הוא **ספק** פת כיסנים. ולדרך החיים והגר"ז והמנהג הוא פת כיסנים, ולמגן גיבורים ירא שמים לא יאכל רק כשכל הלישה על מי ביצים **בלי מים**. ואם הוא **דק ויבש** אין להחמיר אף בנתערב מים. (מ"ב ס"ק צד).

סימן קסט

ליתן לשמש

א. שמש הסעודה שמביא דבר שיש לו **ריח ואדם תאב לו** צריך ליתן לו **מיד** לפני שאוכל, ודי בדבר **מועט** שמיישב דעתו, ואם הוא דבר **שאין לו ריח** יכול לאכול תחילה ואחר כך יתן לשמש. **ואין מועיל תנאי** לפטור עצמו מזה. ואם השמש **יושב ומיסב** עמהם בסעודה אין צריך להקדימו. ומדת חסידות ליתן לו מכל מין שאוכלים אף דבר שאין לו ריח וטעם חזק. (שו"ע ס"א מ"ב סק"ב-ג).

ליתן כשכוס ביד שמש או אורח או בעה"ב

ב. אחד מהמסובים לא יתן לשמש כשהכוס **ביד השמש**, שמא ישפך הכוס, ו"א אף אם הכוס **ביד האורח** שנותן לו שמא ירגיש שבעל הבית מביט בעין רעה וישפך הכוס,

וכן לא כשהכוס **ביד בעל הבית** שמא יקפיד וישפך הכוס. ו"א שאף **הבעל הבית לא יתן** לשמש כשכוס ביד שמש שמא ישפך הכוס. (שו"ע שם מ"ב סק"ה-ז).

ג. שאר **בני הסעודה** המוזמנים לסעודה יכולים ליתן זה לזה אף כשהכוס ביד בעל הבית, ואין חוששים שיקפיד וישפך. אבל **לאחר** שלא זימנו אסור ליתן. (שו"ע שם מ"ב סק"ח).

פת לשמש

ד. אסור ליתן פת לשמש אלא אם כן יודע **שנטל ידיו** כי חוששים שישכח ולא יטול, אבל **באחר לא חששו** אלא אם רואה שרוצה לאכול בלא נטילה ויש מחמירים אף באחר, ואם נותן בתורת **צדקה** אין להחמיר. (שו"ע שם מ"ב סק"ט).